

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

24 juin 2011

**PROPOSITION DE LOI
INTERPRÉTATIVE**

**de l'article 304
du Code judiciaire**

AMENDEMENTS

N° 1 DE MM. GILKINET ET CONSORTS

Intitulé

Remplacer l'intitulé comme suit:

“Proposition de loi visant à modifier l'article 304 du Code judiciaire”.

JUSTIFICATION

Les avis des ordres des avocats, du Collège des procureurs généraux et la Commission pour la modernisation de la justice ont été demandés. Soutenant l'objectif poursuivi de la proposition initiale, ces avis suggèrent que la proposition de loi dépasse la simple interprétation de l'article 304 du Code judiciaire.

Les auteurs du présent amendement proposent dès lors de transformer la proposition de loi interprétative en une proposition de loi modificative.

Documents précédents:

Doc 53 **1416/ (2010/2011)**:

- 001: Proposition de loi interprétative de MM. Gilkinet et Van Hecke et consorts.
002: Addendum.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

24 juni 2011

**VOORSTEL VAN
INTERPRETATIEVE WET**

**betreffende artikel 304
van het Gerechtelijk Wetboek**

AMENDEMENTEN

Nr. 1 VAN DE HEREN GILKINET c.s.

Opschrift

Het opschrift vervangen als volgt:

“Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 304 van het Gerechtelijk Wetboek”.

VERANTWOORDING

De Ordes van advocaten, het College van procureurs-generaal en de Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde werden om advies gevraagd. In die adviezen, die het doel van het oorspronkelijke voorstel ondersteunen, wordt geopperd dat het wetsvoorstel verder zou gaan dan de loutere interpretatie van artikel 304 van het Gerechtelijk Wetboek.

De indieners van dit amendement stellen daarom voor het voorstel van interpretatieve wet te veranderen in een voorstel tot wijziging van de wet.

Voorgaande documenten:

Doc 53 **1416/ (2010/2011)**:

- 001: Voorstel van interpretatieve wet van de heren Gilkinet en Van Hecke c.s.
002: Addendum.

N° 2 DE MM. GILKINET ET CONSORTS

Art. 2

Remplacer cet article comme suit:

“Art. 2. L'article 304 du Code judiciaire, modifié par les lois des 17 février 1997, 6 mai 1997, 10 février 1998 et 17 mai 2006, este remplacé comme suit:

“Art. 304. En toutes matières, le juge, le juge de complément, le juge suppléant, le magistrat du ministère public, le référendaire près de la Cour de cassation, le greffier, le juge social ou consulaire ou l'assesseur en application des peines doit s'abstenir, sous telle peine disciplinaire que de droit, s'il est conjoint, parent ou allié en ligne directe ou au troisième degré en ligne collatérale de l'avocat ou du mandataire de l'une des parties, ou s'il forme avec celui-ci un ménage de fait ou se trouve, de par une union de fait, dans une situation comparable à celle naissant de l'alliance aux degrés prohibés.

Lorsque la cause d'abstention survient par l'intervention d'un nouveau conseil ou d'un nouveau mandataire de l'une des parties, d'un conseil ou d'un mandataire qui est associé ou collaborateur de l'avocat ou du mandataire concerné ou qui s'y substitue après la première audience au cours de laquelle l'affaire a été introduite conformément à l'article 726 du présent Code, il appartient à cet avocat ou à ce mandataire de s'abstenir sous telle peine disciplinaire que de droit.””

JUSTIFICATION

L'amendement inspire directement de l'avis rendu par les procureurs généraux, messieurs Michaux et Hombroise.

La modification législative proposée permet, tout d'abord, de mieux tenir compte de l'évolution des familles et de rétablir une cohérence avec les autres articles de la section 2 du livre II du Code judiciaire consacré à la parenté et à l'alliance (articles 301 à 304 du Code judiciaire). En effet, la notion de ménage de fait est intégrée à l'article 304; notion qui fut intégrée aux articles 301 à 303 du même Code par une loi du 25 avril 2007 modifiant notamment les dispositions relatives au personnel judiciaire. En outre, une autre forme d'incohérence existe dans les dispositions susmentionnées à propos du degré prohibé en ligne collatérale. Dans la législation actuelle, un oncle peut plaider devant son neveu sans qu'il n'y ait rien à y redire, ce qui ne correspond certainement pas à l'esprit de la loi ou à la volonté du législateur et n'est pas acceptable dans l'absolu.

Nr. 2 VAN DE HEREN GILKINET c.s.

Art. 2

Dit artikel vervangen door wat volgt:

“Art. 2. Artikel 304 van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 17 februari 1997, van 6 mei 1997, van 10 februari 1998 en van 17 mei 2006, wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 304. In alle zaken moet de rechter, de toegevoegde rechter, de plaatsvervangende rechter, de ambtenaar van het openbaar ministerie, de referendaris bij het Hof van Cassatie, de griffier, de rechter in sociale zaken of in handelszaken of de assessor in strafuitvoeringszaken, op straffe van tuchtsanctie als naar recht, zich onthouden, indien hij echtgenoot, bloed- of aanverwant in de rechte lijn of in de derde graad in de zijlijn is van de advocaat of van de gemachtigde van een der partijen, of indien hij met deze een feitelijk gezin vormt, of zich, door feitelijke samenwoning, in een situatie bevindt die vergelijkbaar is met die welke ontstaat uit de aanverwantschap in een verboden graad.

Wanneer de onthouding haar oorsprong vindt in de interventie van een nieuwe raadsman of een nieuwe gemachtigde van een van de partijen, van een raadsman of van een gemachtigde die vennoot of medewerker is van de advocaat of van de betrokken gemachtigde, of die hem vervangt na de eerste terechtzitting waarin de zaak werd ingeleid overeenkomstig artikel 726 van dit Wetboek, moet die advocaat of die gemachtigde zich onthouden, op straffe van tuchtsanctie als naar recht.””

VERANTWOORDING

Dit amendement is direct geïnspireerd door het advies van de procureurs-generaal Michaux en Hombroise.

Dankzij de voorgestelde wetswijziging kan eerst en vooral beter worden ingespeeld op de evolutie van de gezinssamenstelling, en kan de coherentie worden hersteld met de andere artikelen van Boek II, Afdeling II, van het Gerechtelijk Wetboek, die betrekking heeft op de bloed- en aanverwantschap (artikelen 301 tot 304 van het Gerechtelijk Wetboek). Artikel 304 bevat immers het begrip “feitelijk gezin”; dat begrip werd tevens opgenomen in de artikelen 301 tot 303 van het Gerechtelijk Wetboek bij een wet van 25 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek inzonderheid met betrekking tot bepalingen inzake het gerechtspersoneel. Bovendien vertonen de voormelde bepalingen nog een andere vorm van incoherentie in verband met de verboden graad in de zijlijn. Volgens de vigerende wetgeving mag een oom immers pleiten ten overstaan van zijn neef, zonder dat iemand daar iets kan op aanmerken — dit strookt geenszins met de geest van de wet noch met het streven van de wetgever, en is absoluut onaanvaardbaar.

Ainsi, en vue de rendre les dispositions aux articles 301 à 304 du Code judiciaire plus cohérentes et en vue de mieux garantir l'indépendance et l'image d'impartialité des magistrats, les auteurs proposent d'étendre la prohibition aux parents, aux cohabitants de fait, aux alliés et aux parents des personnes avec qui ils forment un ménage de fait en ligne directe ou au troisième degré en ligne collatérale.

Les auteurs maintiennent le critère temporel de l'audience d'introduction. Ce critère est objectif et présente l'avantage de préserver la liberté des parties de choisir librement leur avocat. Lorsque l'affaire a été introduite devant un juge ou une chambre collégiale ou distribuée, conformément à l'article 726 du Code judiciaire à une autre chambre, il paraît acceptable et raisonnable de restreindre le choix des parties à des avocats ou des mandataires qui ne se trouvent pas dans une situation d'incompatibilité avec leur juge.

Les auteurs estiment que cette proposition permet d'atteindre un équilibre adéquat entre, d'une part, le droit d'un justiciable de choisir librement son avocat et, d'autre part, le bon fonctionnement de la justice et le principe constitutionnel selon lequel "Nul ne peut être distrait, contre son gré, du juge que la loi lui assigne ." (article 13 de la Constitution).

Georges GILKINET (Ecolo-Groen!)
Stefaan VAN HECKE (Ecolo-Groen!)
Sonja BECQ (CD&V)
Sophie DE WIT (N-VA)
Raf TERWINGEN (CD&V)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)

Om de coherentie van de bepalingen van de artikelen 301 tot 304 van het Gerechtelijk Wetboek te verhogen, alsook om de onafhankelijkheid en het onpartijdige imago van de magistraten beter te waarborgen, stellen de indieners derhalve voor het verbod te verruimen tot de ouders, de feitelijk samenwonenden, de aanverwanten en de ouders van de personen met wie ze een feitelijk gezin vormen in de rechte lijn, of in de derde graad in de zijlijn.

De indieners behouden het tijds criterium van de inleidende terechtzitting. Dit is een objectief criterium, dat het voordeel biedt dat de partijen hun advocaat vrij kunnen kiezen. Wanneer de zaak werd ingeleid voor een rechter of een collegiale kamer, dan wel overeenkomstig artikel 726 van het Gerechtelijk Wetboek werd toegewezen aan een andere kamer, lijkt het aanvaardbaar en redelijk dat de keuze van de partijen wordt beperkt tot advocaten of gemachtigden die zich niet in een situatie van onverenigbaarheid met de rechter bevinden.

Volgens de indieners kan dankzij dit wetsvoorstel een juiste balans tot stand worden gebracht tussen eensdeels het recht van een rechtzoekende om zijn advocaat vrij te kiezen en anderdeels de goede werking van het gerecht en het grondwetsbeginsel volgens hetwelk "niemand (...) tegen zijn wil [kan] worden afgetrokken van de rechter die de wet hem toekent" (artikel 13 van de Grondwet).